

Fred Karlsson

En profil över Helsingforsstudenterna i allmän språkvetenskap ¹

*** Den här lilla artikeln publicerades i Ville Laakso, Jaakko Leino och Jarno Raukko (utg.), *Postcards, Implicitness, Constructions. 14.10.2001*, en festskrift på 425 sidor till Jan-Ola Östman på hans 50-årsdag. Boken kan köpas till priset 30 mk av Ville Laakso (vlaakso@ling.helsinki.fi). ***

Under läsåren 1996-1999 var jag tjänstledig för forskning. Vår institution i allmän språkvetenskap, och i all synnerhet dess studenter, hade den goda turen att få Jan-Ola Östman att under tre års tid bestrida professuren i allmän språkvetenskap som tjänstförrättande. Jag tror framtidens historieskrivning kommer att visa att Jan-Olas treårsperiod för vårt ämne var en av de produktivaste genom tiderna, och för studenterna en av de intellektuellt mest givande och inspirerande.

Därför är det naturligt att i Jan-Olas festskrift reflektera litet över utvecklingen i ämnet sett ur ett längre perspektiv. Jag skall i korthet ta upp två viktiga teman: hur antalet examina utvecklats genom tiderna, och hur studenterna placerat sig på arbetsmarknaden.

Ämnet och professuren grundades år 1966, institutionen för allmän språkvetenskap 1967. Då vi delar in åren sedan dess i tre faser om cirka ett decennium var, får vi följande utfall för antalet högre examina samt bilaudatorsvitsord (under FM = fil. mag. tas för perioden 1990-2001 med alla studenter som till dags dato fått sin pro gradu –avhandling godkänd med allmän språkvetenskap som huvudämne, det antalet blir något större än antalet faktiskt avlagda examina):

	FD	FL	FM	Bilaud.	3
1967-1977	1	4	5	17	27
1978-1989	4	8	18	22	52
1990-2001	9	1	46	10	66
3	14	13	69	49	145

Tabell 1. Högre examina och bilaudaturer i allmän språkvetenskap 1967-2001.

Här ser vi några klara tendenser. FD- och FM-examina tilltar stadigt, det blir faktiskt en fördubbling för båda dessa grupper för varje decennium. FL-examina har däremot minskat under 1990-talet, i och för sig naturligt, eftersom vi i studiehandledningen gått in för att uppmuntra studenterna att hellre sikta direkt på FD-examen.

Räknar vi ihop FD- och FL-examina ser det ut som om intresset för fortsättningsstudier skulle ha hållit sig något så när konstant på 1990-talet. Kanske vi har uppnått ett mättningsstillstånd? Men ännu har vi inte skördat alla frukter av 1990-talet. Jag tänker framförallt på Jan-Olas oförtröttliga arbete att rekrytera nya forskarstudenter och jämna vägen för deras arbete. Flera disputationer är på kommande under en förhoppningsvis mycket snar framtid, likaså en eller två licentiatavhandlingar redan under höstterminen 2001.

Något oroväckande är att antalet bilaudatorsvitsord halverats på 1990-talet. Här gissar jag att det är den ökande teoretiska konkurrensen från språkämnen som spelar en stor roll. På 1970-talet var den allmänna språkvetenskapen i Helsingfors ännu ett avantgardeämne, dit många studenter speciellt från språken sökte sig för att få sig en mastigare dos teori. På 1990-talet är situationen radikalt annorlunda. Nu finns det i så gott som varje språkämne professorer som är allmänlingvistiskt väl insatta och också ofta formellt meriterade, exempelvis Lauri Carlson, Andrew

¹ Jag tackar hjärtligen fil. mag. Irina Kauhanen för värdefull hjälp med materialinsamlingen.

Chesterman, Auli Hakulinen, Juhani Härmä, Jarmo Korhonen, Pentti Leino, Jouko Lindstedt, Arto Mustajoki, Timo Riiho, Mirja Saari — samt naturligtvis Jan-Ola Östman!

Jag går nu över till att beröra arbetsmarknadssituationen för våra utdimitterade studenter. Det här temat har jag i själva verket redan skrivit om en gång tidigare, nämligen då institutionen firade sitt 30-årsjubileum i februari 1997. Då utkom ett jubileumsnummer av våra studenter värderade husorgan *Lux Linguae*, för vilket jag avfattade en kort artikel med titeln “Mitä meistä tulee isona — valmistuneet yleislingvistit työelämässä” (*Lux Linguae* 1/1997: 34-37).²

Där kartlade jag sysselsättningen för de 73 allmänlingvister vilka vid HU avlagt betyget laudatur, antingen som huvudämne eller biämne. Vi tog personlig kontakt med var och en för att verifiera deras dåvarande arbetsituation.

Sedermera har det visat sig att vi inte hade lyckats få grundmaterialet fullständigt. Arkivet och statistiken för institutionens tidigaste tider, de första 10-15 åren, är bristfälligt. Genom en noggrannare analys av de åren har vi från de äldsta tiderna lyckats hitta ett tiotal allmänlingvister till, som avlagt laudatur antingen som huvud- eller biämne. Dessutom har det naturligtvis avlagts flera laudaturer sedan februari 1997, till dags dato 24 stycken under tiden 1997-2001 (maj). En fullständig lista över alla laudaturer finns också på internet.³ Det totala antalet laudaturvitsord under perioden 1968-2001 (maj) är nu uppe i 118 stycken, och detta är materialet som utgör bas för de följande observationerna. I vissa fall inkluderar jag i basmaterialet också fyra hos oss disputerade doktorer, vilka inte tagit sin laudatur hos oss.

Först kan vi notera, att inte mindre än 44 (37%) av dem som avlagt laudatur (118) gått vidare till doktorsexamen, oftast avlagd vid en annan institution än vår egen. Den höga benägenheten att disputera är naturligtvis att vänta. Allmän språkvetenskap är ett teoretiskt ämne, som framförallt vänder sig till studenter med sinne och intresse för forskning och det vetenskapliga.

Av de 122 arbetar för närvarande 18 (15%) i utlandet, antingen som professorer eller som forskarstuderande.

Wilken är för närvarande sysselsättningssituationen för våra 122 utdimitterade lingvister? Följande undergrupper utkristalliserar sig (9 av de 122, dvs 7%, har vi inte lyckats lokalisera och få kontakt med):

(1: universitetslärare, forskare, fältarbete)

professor i Finland	21	
professor utrikes	4	
universitetslektor	10	
assistent	3	
timlärare vid universitet	1	
forskare i Finland	10	
forskare utrikes	3	
lingvistiskt fältarbete utrikes	6	
summa	58	48%

(2: forskarstuderande)

forskarstuderande i Finland	8	
forskarstuderande utrikes	3	
summa	11	9%

(3: skollärare)

lektor vid skola	3	
timlärare vid skola	4	
summa	7	6%

² Se <http://www.ling.helsinki.fi/aspekti/lux/1/TYOELAMA.TXT>.

³ Se http://www.ling.helsinki.fi/kielitiede/tutkinnot_ling.html.

(4: övriga)		
adb, teknologi, nymedier	11	
planerare	9	
språkkonsult	1	
kommunikation	5	
översättning	5	
lexikografi	1	
fotograf	1	
konsult	1	
författare	1	
hemmafru	1	
arbetslös	1	
summa	37	30%
(5: icke anträffade 9)		
totalsumma	122	

Materialet ger underlag för några intressanta slutledningar. Den största enskilda yrkesgruppen är alltså professorerna, 21 = 17% (i det här antalet ingår också de som i skrivande stund bestrider en professur som tjänstförrättande). Nästan var femte utexaminerad har alltså blivit professor. Nästan hälften (grupp 1, 58 = 48%) är anställda på universitet som lärare eller forskare. Om de 11 avlönade forskarstuderandena också beaktas, finner vi att 69 = 57% är direkt professionellt universitetsanställda eller åtminstone –anknutna. I grupp 4 finns ytterligare 6-7 stycken i undergruppen adb, teknologi, nymedier som närmast i språkteknologiska sammanhang sysslar med lingvistiska tillämpningar. Också av de övriga i grupp 4 kan cirka 5 stycken anses jobba med lingvistiska tillämpningar. Vi kommer alltså fram till att kring 80 = 65% av de utexaminerade har direkt lingvistikrelaterade arbetsuppgifter.

De aktiva skollärarna (7 = 6%) samt flera av de återstående i grupp 4 (kommunikation, översättning, lexikografi, språkkonsult, resten av adb, teknologi, nymedier) är verksamma i yrken som åtminstone är språkrelaterade även om kanske inte direkt lingvistikrelaterade. Vi finner då att uppemot 80% av våra utexaminerade har placerat sig i yrken där de kunnat dra direkt nytta av sina studier i allmän språkvetenskap.

En intressant undergrupp är de jag kallat planerare (9 = 7%). Det är fråga om en grupp befattningar av närmast administrativ karaktär. De relevanta titlarna är av följande typ: planeringschef, festivalkoordinatör, forskningskoordinator, analytiker, utbildningsplanerare, planerare.

Bara en har uppgett sig vara arbetslös och en som hemmafru. I gruppen på nio som vi inte fått kontakt med kan man anta att det finns några till som inte är yrkesverksamma. Under alla omständigheter kan vi dra slutsatsen, att allmänlingvisterna i Helsingfors på det stora hela placerat sig mycket bra på arbetsmarknaden.